

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Πρόλογος Καθ. Ι.Ν. Αυγουστή	vii
Πρόλογος Καθ. Γ. Δαΐκου	xi
Πρόλογος Συγγραφέα Ισάμ Μπανκουσλί.....	xiii
Συμμετέχοντες συγγραφείς	xv

Μέρος Α	Γενικά περί καρκίνου	1
1	Καρκινικό κύτταρο - Καρκινογένεση - Μεταστάσεις	3
1.1	Βασικές έννοιες βιολογίας του καρκινικού κυττάρου	4
	<i>(Ζαχαρόπουλος Νικόλαος)</i>	
	Εισαγωγή	4
	Κυτταρικός κύκλος	4
	Κυτταρική κινητική	5
	Κυτταρική κινητική και ανάπτυξη χημειοθεραπευτικών φαρμάκων	5
1.2	Καρκινογένεση και ιστολογικοί παράμετροι ενδοεπιθηλιακών (in Situ) – Μη διηθητικών όγκων ..	6
	<i>(Καραγιάννη Ευαγγελία)</i>	
	Απόπτωση και νεοπλασματική εξαλλαγή	6
	Δείκτες πρόγνωσης	7
	Μέθοδοι προσδιορισμού των προγνωστικών δεικτών	7
	Ιστολογικός βαθμός κακοήθειας (Grade)	8
	Μη διηθητικές (in situ) κακοήθειες	8
1.3	Διασπορά του καρκίνου (Μεταστάσεις)	9
	<i>(Μπανκουσλί Ισάμ)</i>	
2	Επιδημιολογία, αίτια και πρόληψη του καρκίνου	15
2.1	Επιδημιολογία καρκίνου	16
	<i>(Μπανκουσλί Ισάμ)</i>	
	Ο καρκίνος στην Ευρώπη	16
	Ο καρκίνος στην Ελλάδα	20
2.2	Αίτια καρκίνου	21
	<i>(Δαραβάγκα Πηνελόπη, Μπανκουσλί Ισάμ)</i>	
	Εισαγωγή	21
	Κάπνισμα	21
	Κληρονομικότητα	22
	Αλκοόλ	23
	Επάγγελμα και καρκινογόνες χημικές ενώσεις	24
	Ηλιακή ακτινοβολία	24
	Ιονίζουσα ακτινοβολία	24
	Ηλικία	25
	Φλεγμονές από ιούς και βακτήρια	25
	Διατροφή	25
	Παχυσαρκία και έλλειψη σωματικής άσκησης	26
	Γεωγραφική κατανομή	26

2.3	Πρόληψη του καρκίνου	27
	<i>(Δημακοπούλου Βασιλική)</i>	
	Εισαγωγή	27
	Πρωτογενής πρόληψη	27
	Δευτερογενής πρόληψη	27
3	Κλινική εικόνα και διάγνωση του καρκίνου	29
3.1	Κλινική εικόνα	30
	<i>(Δαραβάγκα Πηνελόπη, Μπανκουσλί Ισάμ)</i>	
3.2	Διάγνωση του καρκίνου	31
	Εισαγωγή	
	Καρκινικοί δείκτες	
	<i>(Σιταρά Διαμάντω)</i>	
	Εφαρμογές του PET/SCAN στην κλινική ογκολογία	33
	<i>(Μαϊντάς Δημήτρης)</i>	
	Μαγνητική φασματοσκοπία	42
	<i>(Μποντόζογλου Νικόλαος)</i>	
4	Θεραπεία του καρκίνου και παρενέργειες	45
4.1	Θεραπεία καρκίνου	46
1	Εξελίξεις της χειρουργικής ογκολογίας – Ρομποτική χειρουργική	46
	<i>(Κωνσταντινίδης Κωνσταντίνος, Χειρίδης Σάββας)</i>	
	Εισαγωγή	46
	Συστήματα διεγχειρητικής πλοήγησης	46
	Χειρουργικά ρομποτικά συστήματα	46
	Η ρομποτική χειρουργική στην ογκολογία	47
	Το μέλλον της χειρουργικής ογκολογίας	51
2	Εξελίξεις της μοριακής βιολογίας	52
	<i>(Μπουζάκλας Ιωάννης)</i>	
3	Εξελίξεις στη φαρμακευτική θεραπεία του καρκίνου	53
	<i>(Μπανκουσλί Ισάμ)</i>	
	Ιστορική αναδρομή στη θεραπεία του καρκίνου	53
	Εξελίξεις στη χημειοθεραπεία	54
	Εξελίξεις στην ορμονοθεραπεία του καρκίνου	58
	Εμβόλια κατά του καρκίνου	58
4	Εξελίξεις της ακτινοθεραπείας	59
	<i>(Κολίτση Γεωργία, Κυπριανού Κώστας)</i>	
	Εισαγωγή	59
	Ιστορική αναδρομή	59
	Ακτινοβιολογία	60
	Μηχανισμοί βιολογικής δράσης της ακτινοβολίας στους ιστούς	60
	Επίδραση της ακτινοβολίας επί του οργανισμού	60
	Παράγοντες που επιδρούν στην ακτινοευαισθησία των κυττάρων	61
	Η ακτινοευαισθησία των φυσιολογικών ιστών	61
	Ευαισθησία διαφόρων ιστών και οργάνων	61
	Ακτινοευαισθησία των όγκων	62
	Ακτινοθεραπευτικά μέσα και τεχνικές	62
	Παράγοντες υψηλού κινδύνου επιπλοκών από την ακτινοθεραπεία	63
	Συνδυασμός θεραπείας με άλλες θεραπευτικές μεθόδους	63
	Νεότερες ακτινοθεραπευτικές τεχνικές	64
	Επείγουσες καταστάσεις για ακτινοθεραπεία	65

5	Θεραπευσιμότητα του καρκίνου	66
	<i>(Ρηγάτος Γεράσιμος)</i>	
	Θεραπευσιμότητα του καρκίνου με χημειοθεραπεία	66
	Θεραπευσιμότητα του καρκίνου με ακτινοθεραπεία	67
4.2	Παρενέργειες της χημειοθεραπείας και της ακτινοθεραπείας	68
1	Παρενέργειες της χημειοθεραπείας	68
	<i>(Μπανκουσλί Ισάμ)</i>	
2	Παρενέργειες της ακτινοθεραπείας	70
	<i>(Τάραντο Βαρθολομαίος)</i>	
	Εισαγωγή	70
	Συστηματικές παρενέργειες	70
	Τοπικές παρενέργειες	70
5	Πρόγνωση του καρκίνου	73
	<i>(Μπανκουσλί Ισάμ)</i>	
	Διαμόρφωση της επιβίωσης από καρκίνο στις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης	74
Μέρος Β Ο καρκίνος ανά σύστημα οργάνων		79
1	Όγκοι εγκεφάλου και νωτιαίου μυελού	81
	<i>(Χωματάς Ε. Στυλιανός, Μουργελά Δ. Σοφία, Μπανκουσλί Ισάμ, Αντωνάδου Θεοδοσία)</i>	
1.1	Όγκοι εγκεφάλου	82
	Εισαγωγή	82
	Αιτιολογία και παράγοντες κινδύνου	85
	Κλινική εικόνα	85
	Διάγνωση	86
	Θεραπεία	86
1.2	Όγκοι νωτιαίου μυελού	88
2	Κακοήθεις όγκοι των οφθαλμών	91
	<i>(Ζήτης Δ. Ηλίας)</i>	
2.1	Γενικά	92
2.2	Μελάνωμα του χοριοειδούς ενηλίκων	92
	Εισαγωγή	92
	Αιτιολογία και παράγοντες κινδύνου	92
	Κλινική εικόνα	92
	Θεραπεία	92
	Διασπορά της νόσου	93
2.3	Ρετινοβλάστωμα παιδιών	93
	Εισαγωγή	93
	Αιτιολογία και παράγοντες κινδύνου	93
	Κλινική εικόνα	93
	Πρόγνωση	93
	Διάγνωση	93
	Θεραπεία	94

3	Κακοήθεις όγκοι κεφαλής και τραχήλου	95
	<i>(Χελιδόνης Εμμανουήλ, Μπανκουσλί Ισάμ, Θρουβάλας Νικόλαος)</i>	
	Εισαγωγή	96
	Αιτιολογία και παράγοντες κινδύνου	96
	Κλινική εικόνα	97
	Διάγνωση	97
	Διασπορά της νόσου	97
	Θεραπεία	98
	Πρόγνωση	98
	Πρόληψη και έγκαιρη διάγνωση	99
3.1	Κακοήθεις όγκοι τραχήλου	99
	Εισαγωγή	99
	Παράγοντες κινδύνου	100
	Κλινική εικόνα	100
	Διάγνωση	100
	Θεραπεία	100
3.2	Όγκοι ρινός και παραρρίνιων κόλπων	101
	Εισαγωγή	101
	Κλινική εικόνα	101
	Διάγνωση	101
	Διασπορά	101
	Θεραπεία	101
	Πρόγνωση	101
3.3	Νεοπλάσματα του στόματος	102
	Εισαγωγή	102
	Κλινική εικόνα	102
	Διάγνωση	102
	Θεραπεία	103
	Πρόγνωση	103
3.4	Κακοήθη νεοπλάσματα του φάρυγγα	103
	Καρκίνος ρινοφάρυγγα	103
	Διάγνωση	103
	Πρόγνωση	103
	Θεραπεία	103
	Πρόγνωση	104
	Καρκίνος στοματοφάρυγγα	104
	Διάγνωση	104
	Θεραπεία	104
	Πρόγνωση	105
	Καρκίνος υποφάρυγγα	105
	Συμπτώματα	105
	Διάγνωση	105
	Θεραπεία	105
	Πρόγνωση	105
3.5	Νεοπλάσματα του λάρυγγα	106
	Εισαγωγή	106
	Αιτιολογία	106

	Συμπτώματα	106
	Διάγνωση	106
	Θεραπεία	106
	Πρόγνωση	107
3.6	Νεοπλάσματα του ωτός.....	108
	Νεοπλάσματα του έξω ωτός	108
	Νεοπλάσματα του μέσου ωτός	108
	Ακουστικό νευρίωμα	106
3.7	Όγκοι των σιελογόνων αδένων	108
	Εισαγωγή	108
	Διάγνωση	109
	Θεραπεία	109
4	Κακοήθεις όγκοι θυρεοειδούς αδένου	111
	<i>(Μόρτογλου Αναστάσιος)</i>	
	Εισαγωγή	112
	Ιστολογική ταξινόμηση	112
	Αιτιολογία και παράγοντες κινδύνου	113
	Κλινική εικόνα	114
	Διάγνωση	114
	Θεραπεία	114
	Διασπορά της νόσου	116
	Πρόγνωση	116
	Πρόληψη και έγκαιρη διάγνωση	117
5	Κακοήθεις όγκοι του αναπνευστικού συστήματος	119
	<i>(Νταχάμπρε Τζαμπραήλ, Μπανκουσλί Ισάμ, Αντωνάδου Θεοδοσία)</i>	
5.1	Εισαγωγή	120
5.2	Ανατομία των πνευμόνων	120
5.3	Βρογχογενήςκαρκίνος	121
	Εισαγωγή	121
	Αιτιολογία και παράγοντες κινδύνου	123
	Κλινική εικόνα	126
	Εκδηλώσεις συνεπεία τοπικής επέκτασης του όγκου	126
	Εκδηλώσεις από εξωθωρακική επέκταση του καρκίνου	127
	Διάγνωση	128
	Σταδιοποίηση	128
	Διασπορά της νόσου	129
	Θεραπεία	130
	Πρόγνωση	143
	Πρόληψη και έγκαιρη διάγνωση	143
5.4	Σπάνιοι όγκοι του πνεύμονα - Καρκινοειδές πνεύμονα	144
	Εισαγωγή	144
	Κλινική εικόνα	145
	Διάγνωση	146
	Θεραπεία	146
	Πρόγνωση	147

5.5	Δευτεροπαθείς μεταστάσεις στον πνεύμονα	147
	Εισαγωγή	147
	Αιτιολογία	147
	Παθοφυσιολογία	147
	Διάγνωση	148
	Κλινική εικόνα	148
	Θεραπεία	148
	Πρόγνωση	150
5.6	Άλλοι σπάνιοι όγκοι του πνεύμονα	151
	Εισαγωγή	151
	Αδενοκυστικό καρκίνωμα	151
	Βλεννοεπιδερμοειδές καρκίνωμα	151
	Μικτοί όγκοι τύπου όγκων σιελογόνων αδένων και άλλοι σπανιότατοι όγκοι	151
6	Κακοήθεις όγκοι του πεπτικού συστήματος	155
6.1	Καρκίνος οισοφάγου	156
	<i>(Καραγιάννης Δημήτρης, Χιωτακάκου Ευτέρπη, Μπανκουσλί Ισάμ, Αντωνάδου Θεοδοσία)</i>	
	Εισαγωγή	156
	Αιτιολογία και παράγοντες κινδύνου	156
	Κλινική εικόνα	157
	Διάγνωση	157
	Προεγχειρητική σταδιοποίηση της νόσου	158
	Διασπορά της νόσου	159
	Θεραπεία	159
	Πρόγνωση	160
	Πρόληψη και έγκαιρη διάγνωση	160
6.2	Καρκίνος στομάχου	161
	<i>(Καραγιάννης Δημήτρης, Χιωτακάκου Ευτέρπη, Μπανκουσλί Ισάμ, Γεωργακόπουλος Γρηγόριος)</i>	
	Εισαγωγή	161
	Παθολογοανατομική ταξινόμηση	162
	Κλινική εικόνα	164
	Διάγνωση	164
	Προεγχειρητική σταδιοποίηση	164
	Διασπορά	165
	Θεραπεία	165
	Θεραπεία του καρκίνου στομάχου κατά στάδια	166
	Πρόγνωση	167
	Πρόληψη και έγκαιρη διάγνωση	167
6.3	Καρκίνος του παχέος εντέρου – ορθού	168
	<i>(Καραγιάννης Δημήτρης, Χιωτακάκου Ευτέρπη, Κούρτης Κων/νος, Μπανκουσλί Ισάμ, Αντωνάδου Θεοδοσία)</i>	
	Επιδημιολογία	168
	Παθολογοανατομικά δεδομένα	169
	Αιτιολογία και παράγοντες κινδύνου	169
	Κλινική εικόνα	170
	Διάγνωση	171
	Διασπορά	173
	Σταδιοποίηση των όγκων του παχέος εντέρου	173
	Θεραπεία του κολοορθικού καρκίνου	174
	Πρόγνωση	180

	Πρόγραμμα screening	180
	Πρόληψη και έγκαιρη διάγνωση	181
6.4	Καρκίνος πρωκτού	183
	<i>(Μπανκουσλί Ισάμ, Αντωνάδου Θεοδοσία)</i>	
	Εισαγωγή	183
	Αιτιολογία και παράγοντες κινδύνου	183
	Κλινική εικόνα	184
	Διάγνωση	184
	Διασπορά	184
	Σταδιοποίηση	184
	Θεραπεία	185
	Πρόγνωση	186
6.5	Καρκίνος παγκρέατος	186
	<i>(Πουланτζάς Ιωάννης, Λορετζιάδης Μιχαήλ, Μπανκουσλί Ισάμ, Γεωργακόπουλος Γρηγόριος)</i>	
	Εισαγωγή	186
	Πρόληψη και έγκαιρη διάγνωση	186
	Αιτιολογία και παράγοντες κινδύνου	187
	Κλινική εικόνα	188
	Διάγνωση	188
	Διασπορά	189
	Σταδιοποίηση της νόσου	189
	Θεραπεία	189
	Πρόγνωση	192
	Πρόληψη και έγκαιρη διάγνωση	192
6.6	Όγκοι ήπατος	193
	<i>(Σαρητζόγλου Α. Ιωάννης, Μπανκουσλί Ισάμ)</i>	
	Καλοήθεις όγκοι ήπατος	193
	Κακοήθεις όγκοι ήπατος	194
6.7	Ηπατικές μεταστάσεις (Δευτεροπαθείς όγκοι ήπατος)	200
	<i>(Κέκης Βασίλειος, Μπανκουσλί Ισάμ)</i>	
	Εισαγωγή	200
	Κλινική εικόνα	201
	Διάγνωση	201
	Θεραπεία των ηπατικών μεταστάσεων	201
	Πρόγνωση	205
6.8	Καρκίνος χοληφόρων	206
	<i>(Σαρητζόγλου Α. Ιωάννης, Μπανκουσλί Ισάμ)</i>	
	Καρκίνος χοληδόχου κύστης	207
	Καρκίνος χοληφόρων αγγείων – Χολαγγειοκαρκίνωμα	209
6.9	Λεμφώματα του πεπτικού συστήματος	214
	<i>(Καραγιάννης Δημήτριος, Χιωτακάκου Ευτέρπη, Μπανκουσλί Ισάμ)</i>	
	Εισαγωγή	214
	Αιτιολογία και παράγοντες κινδύνου	214
	Κλινική εικόνα	214
	Διάγνωση	214
	Διασπορά της νόσου	215

Θεραπεία	215
Πρόγνωση	215
6.10 Νευροενδοκρινείς όγκοι	216
<i>(Καραγιάννης Δημήτριος, Χιωτακάκου Ευτέρπη, Μπανκουσλί Ισάμ)</i>	
Εισαγωγή	216
Καρκινοειδείς όγκοι	216
Καρκινοειδές σύνδρομο	216
6.11 Γαστρεντερικοί στρωματικοί όγκοι	218
<i>(Καραγιάννης Δημήτριος, Χιωτακάκου Ευτέρπη, Μπανκουσλί Ισάμ)</i>	
Εισαγωγή	218
Αιτιολογία και παράγοντες κινδύνου	218
Κλινική εικόνα	218
Διάγνωση	218
Θεραπεία	219
Διασπορά της νόσου	219
Πρόγνωση	219
7 Κακοήθεις όγκοι του ουροποιητικού συστήματος	221
<i>(Πλουμίδης Αντώνιος, Μπανκουσλί Ισάμ, Αντωνάδου Θεοδοσία)</i>	
7.1 Καρκίνος νεφρού	222
Εισαγωγή	222
Αιτιολογία και παράγοντες κινδύνου	223
Κλινική εικόνα	223
Διάγνωση	223
Διασπορά της νόσου	223
Σταδιοποίηση της νόσου	224
Θεραπεία	224
Πρόγνωση	226
Πρόληψη και έγκαιρη διάγνωση	226
7.2 Καρκίνος ουροδόχου κύστεως, ουρητήρων και νεφρικής πυέλου	227
Εισαγωγή	227
Αιτιολογία και παράγοντες κινδύνου	228
Κλινική εικόνα	228
Διάγνωση	228
Σταδιοποίηση της νόσου	229
Θεραπεία του καρκίνου της ουροδόχου κύστης	230
Πρόγνωση	233
Πρόληψη και έγκαιρη διάγνωση	233
8 Κακοήθεις όγκοι του γυναικολογικού συστήματος	235
<i>(Δάρας Βασίλειος, Μπανκουσλί Ισάμ, Αντωνάδου Θεοδοσία)</i>	
8.1 Καρκίνος των ωοθηκών	236
Εισαγωγή	236
Παθολογοανατομική ταξινόμηση	236
Αιτιολογία και παράγοντες κινδύνου	237
Κλινική εικόνα	237
Διάγνωση	237
Διασπορά	238
Σταδιοποίηση της νόσου	238
Θεραπεία του καρκίνου ωοθηκών	239

Πρόγνωση	241
Πρόληψη	242
8.2 Καρκίνος ενδομητρίου	243
Εισαγωγή	243
Αιτιολογία και παράγοντες κινδύνου	243
Κλινική εικόνα	244
Διάγνωση	244
Διασπορά της νόσου	244
Σταδιοποίηση της νόσου	245
Θεραπεία του καρκίνου του ενδομητρίου	245
Πρόγνωση	246
Πρόληψη και έγκαιρη διάγνωση	246
8.3 Καρκίνος του τραχήλου της μήτρας	247
Εισαγωγή	247
Παθολογοανατομική ταξινόμηση	247
Αιτιολογία και παράγοντες κινδύνου	247
Κλινική εικόνα	249
Διάγνωση	249
Διασπορά της νόσου	252
Σταδιοποίηση της νόσου	252
Θεραπεία	252
Πρόγνωση	257
Πρόληψη και έγκαιρη διάγνωση	257
8.4 Καρκίνος του κόλπου	258
Εισαγωγή	258
Αιτιολογία και παράγοντες κινδύνου	259
Κλινική εικόνα	259
Διάγνωση	259
Διασπορά της νόσου	260
Σταδιοποίηση της νόσου	260
Θεραπεία	260
Πρόγνωση	260
Πρόληψη και έγκαιρη διάγνωση	261
8.5 Καρκίνος του αιδοίου	261
Εισαγωγή	261
Παθολογοανατομική ταξινόμηση καρκίνου του αιδοίου	261
Αιτιολογία και παράγοντες κινδύνου	262
Κλινική εικόνα	262
Διάγνωση	262
Διασπορά της νόσου	262
Θεραπεία	263
Πρόγνωση	263
Πρόληψη και έγκαιρη διάγνωση	263
9 Κακοήθεις όγκοι μαστού	265
<i>(Παπαγεωργίου Νικόλαος, Μπανκουσλί Ισάμ, Αντωνάδου Θεοδοσία, Πανταζής Ισίδωρος)</i>	
Εισαγωγή	266
Ιστοπαθολογική ταξινόμηση	266

Αιτιολογία και παράγοντες κινδύνου	267
Κλινική εικόνα	268
Διάγνωση	269
Διασπορά της νόσου	270
Σταδιοποίηση της νόσου	270
Θεραπεία	271
Πρόγνωση	275
Πρόληψη και έγκαιρη διάγνωση	276
Προληπτική μαστεκτομή	277
Αποκατάσταση του μαστού μετά τη μαστεκτομή	278
10 Κακοήθεις όγκοι του γεννητικού συστήματος ανδρών	281
<i>(Πλουμίδης Αντώνιος, Μπανκουσλί Ισάμ, Αντωνάδου Θεοδοσία)</i>	
10.1 Καρκίνος προστάτη	282
Εισαγωγή	282
Αιτιολογία και παράγοντες κινδύνου	282
Κλινική εικόνα	283
Διάγνωση	284
Διασπορά	284
Σταδιοποίηση της νόσου	285
Θεραπεία	285
Πρόγνωση	288
Πρόληψη και έγκαιρη διάγνωση	289
10.2 Καρκίνος όρχεων	290
Εισαγωγή	290
Παθολογοανατομική ταξινόμηση	290
Αιτιολογία και παράγοντες κινδύνου	292
Κλινική εικόνα	292
Διάγνωση	292
Σταδιοποίηση της νόσου	293
Θεραπεία	294
Πρόγνωση	296
Πρόληψη και έγκαιρη διάγνωση	297
10.3 Καρκίνος πέους	298
Εισαγωγή	298
Αιτιολογία και παράγοντες κινδύνου	298
Κλινική εικόνα	298
Διάγνωση	299
Σταδιοποίηση	299
Διασπορά	299
Θεραπεία	300
Πρόγνωση	300
Πρόληψη και έγκαιρη διάγνωση	300
11 Κακοήθεις όγκοι δέρματος	303
<i>(Στρατηγός Δ. Ιωάννης, Στρατηγός Ι. Αλέξανδρος, Μπανκουσλί Ισάμ)</i>	
11.1 Εισαγωγή	304
11.2 Βασιλοκυτταρικό καρκίνωμα	304
Εισαγωγή	304

Αιτιολογία και παράγοντες κινδύνου	305
Κλινική εικόνα	305
Διάγνωση	305
Διασπορά	305
Θεραπεία	306
Πρόγνωση	306
11.3 Ακανθοκυτταρικό καρκίνωμα	306
Εισαγωγή	306
Πρόληψη και έγκαιρη διάγνωση	306
Αιτιολογία και παράγοντες κινδύνου	306
Κλινική εικόνα	307
Διασπορά	307
Θεραπεία	308
Πρόγνωση	308
Πρόληψη και έγκαιρη διάγνωση	308
11.4 Κακόηθες μελάνωμα	309
Εισαγωγή	309
Αιτιολογία και παράγοντες κινδύνου	309
Κλινική εικόνα και ταξινόμηση	309
Διασπορά	311
Πρώιμη διάγνωση	311
Προγνωστικοί δείκτες	312
Σταδιοποίηση	313
Θεραπεία	314
Πρόγνωση	315
Πρόληψη και έγκαιρη διάγνωση	315
12 Όγκοι των οστών του σκελετού	317
<i>(Αποστολόπουλος Αναστάσιος, Μπανκουσλί Ισάμ, Τάραντο Βαρθολομαίος)</i>	
12.1 Καλοήθεις όγκοι οστών και βλάβες που μιμούνται όγκους	318
Νεοπλάσματα οστών	318
Ινώδεις βλάβες	319
Κυστικές βλάβες	320
Χόνδρινες βλάβες	321
12.2 Κακοήθεις όγκοι οστών	324
Οστεοσάρκωμα	324
Χονδροσάρκωμα	327
Ινοσάρκωμα των οστών	328
Σάρκωμα Ewing	328
Δικτυοκυτταρικό σάρκωμα ή κακόηθες λέμφωμα (Non Hodgkin λέμφωμα)	329
Πολλαπλό μυέλωμα	330
12.3 Σαρκώματα μαλακών μορίων	331
Εισαγωγή	331
Αιτιολογία και παράγοντες κινδύνου	331
Κατηγορίες των κακοήθων όγκων των μαλακών μορίων	331
Θεραπεία	332
Ακτινοθεραπεία	333
Πρόγνωση	333

12.4	Οστικές μεταστάσεις	334
	Εισαγωγή	334
	Εντοπίσεις	334
	Κλινική εικόνα	334
	Διάγνωση	334
	Θεραπεία	335
13	Κακοήθεις όγκοι παιδικής ηλικίας	337
	<i>(Στασινοπούλου Αναστασία)</i>	
13.1	Γενικά	338
	Εισαγωγή	338
	Αιτιολογία και παράγοντες κινδύνου	338
	Κλινική εικόνα	339
	Θεραπεία	339
	Πρόγνωση	340
13.2	Οξεία λεμφοβλαστική λευχαιμία	340
	Κλινική εικόνα	340
	Διάγνωση	340
	Θεραπεία	341
	Πρόγνωση	341
13.3	Όγκοι εγκεφάλου	341
	Κλινική εικόνα	342
	Διάγνωση	342
	Θεραπεία	342
	Πρόγνωση	342
13.4	Μη Hodgkin κακοήγη λεμφώματα	342
	Κλινική εικόνα – Διάγνωση	343
	Σταδιοποίηση της νόσου	343
	Θεραπεία	344
	Πρόγνωση	344
13.5	Νόσος Hodgkin	344
	Κλινική εικόνα	344
	Διάγνωση	344
	Σταδιοποίηση της νόσου	344
	Θεραπεία	344
	Πρόγνωση	344
13.6	Νευροβλάστωμα	345
	Βιολογία	345
	Πρόγνωση	345
	Κλινική εικόνα	345
	Διάγνωση	346
	Διασπορά της νόσου	346
	Θεραπεία	346
	Πρόγνωση	347
	Πρόληψη	347

13.7 Νεφροβλάστωμα	347
Κλινική εικόνα	347
Διάγνωση	348
Διασπορά της νόσου	348
Σταδιοποίηση	348
Θεραπεία	348
Πρόγνωση	348
13.8 Σαρκώματα μαλακών μορίων / Ραβδομυοσάρκωμα	349
Κλινική εικόνα	349
Διάγνωση	349
Θεραπεία	349
Πρόγνωση	349
13.9 Κακοήθεις όγκοι οστών	350
Οστεοσάρκωμα	350
Σάρκωμα Ewing	351
13.10 Επίλογος	351

Μέρος Γ Ο ρόλος άλλων ειδικοτήτων στην υποστήριξη του καρκινοπαθούς 353

1 Ο ρόλος του παθολόγου (και άλλων ειδικοτήτων) στην υποστήριξη	355
– Παρακολούθηση του ογκολογικού ασθενούς	
1.1 Έγκαιρη διάγνωση και αντιμετώπιση των συχνότερων παθολογικών καταστάσεων	356
(Επείγοντων και μη) που σχετίζονται με τον όγκο (Ζαχαρόπουλος Νικόλαος, Κωνσταντίνος Κανάκης)	
Εισαγωγή	356
Παρανεοπλασματικά σύνδρομα	357
Επείγουσες καταστάσεις που σχετίζονται με τον όγκο	361
1.2 Αντιμετώπιση των συχνότερων επιπλοκών της θεραπείας του καρκίνου	364
(Ζαχαρόπουλος Νικόλαος, Κωνσταντίνος Κανάκης, Κυριακούλη Χριστίνα, Αθανασοπούλου Ρουμπίνη)	
Λοιμώξεις	364
Ουδετεροπενία	365
Θρομβοπενία	367
Σύνδρομο λύσης του όγκου	367
Δύσπνοια	367
Αναιμία	367
Αιμολυτικό ουραιμικό δύνδρομο (HUS) και θρομβωτική θρομβοπενική πορφύρα (TTP)	368
Αιμορραγική κυστίτιδα	368
Δυσκοιλιότητα – Διάρροια	368
Ναυτία – Έμετος	370
Στοματίτιδα	371
Ανορεξία – Καχεξία	372
Δερματικές βλάβες	372
Κατάθλιψη	372
Αλωπεκία	373

1.3	Παρακολούθηση των ιαθέντων καρκινοπαθών – Απώτερες επιπλοκές του καρκίνου 374	374
	και της θεραπείας του	
	(Κωνσταντίνος Κανάκης)	
	Εισαγωγή	374
	Παθολογικές καταστάσεις ανά σύστημα οργάνων	376
	Δευτερο-πρωτοπαθείς κακοήθειες	378
	Αναζήτηση μεταστατικών εστιών που εμφανίζονται μακροπρόθεσμα	379
	Συνηθέστερες απώτερες επιπλοκές ανάλογα με την πρωτοπαθή κακοήθεια	379
	Ενδεικτικός προγραμματισμός – Παρακολούθησης για απώτερες επιπλοκές	380
	Επίλογος	380
2	Ο ρόλος του διαιτολόγου στον ογκολογικό ασθενή 383	383
	(Αθανασοπούλου Ρουμπίνη)	
2.1	Διατροφή και καρκίνος 384	384
	Τροφές με αντικαρκινική δράση	384
	Τροφές με καρκινογόνο δράση	385
	Αρχές υγιεινής διατροφής και πρόληψης του καρκίνου	385
2.2	Διατροφική υποστήριξη του ογκολογικού ασθενή 386	386
	Υποθρεψία και καχεξία στον καρκίνο	386
	Επιπτώσεις της υποθρεψίας/καχεξίας στον ασθενή με καρκίνο	387
	Σπουδαιότητα διατροφικής διαχείρισης	387
	Διατροφικά προβλήματα κατά τις φάσεις της επιβίωσης με τον καρκίνο	387
	Διατροφική υποστήριξη	388
3	Ο ρόλος της ψυχολογικής υποστήριξης στον ογκολογικό ασθενή 391	391
	(Παντελή Βασιλική, Σταθόπουλος Γεώργιος)	
	Εισαγωγή	392
	Γιατί οι άνθρωποι που πάσχουν από καρκίνο χρειάζονται ψυχολογική υποστήριξη	392
	και ποιος είναι ο ρόλος του ψυχολόγου;	
	Ποιο είναι το όφελος της ψυχολογικής υποστήριξης;	395
	Τα είδη των ψυχολογικών παρεμβάσεων	396
	Συνεργασία με άλλες ειδικότητες	397
	Επίλογος	397
4	Ο ρόλος του ιατρού πόνου για τον ογκολογικό ασθενή 401	401
	(Νικολαΐδης Αθανάσιος)	
	Εισαγωγή	402
	Αιτιολογία του πόνου	402
	Θεραπεία του πόνου	402
	Χειρισμός του πόνου στον καρκινοπαθή	403
	<i>Ευρετήριο</i>	405